

Asia: VN/17877/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteiden valvonnasta ja seuraamuksista

Lausunnonantajan lausunto

Toimivaltaisen viranomaisen (Ruokavirasto) nimeäminen (2 §)

On perusteltua, että valvonta on yhdellä taholla, jolle osaaminen keskittyy. Alkuvaiheessa valvontaviranomaisen toiminnan painopisteen tulee olla ohjauksessa, koulutuksessa ja neuvonnassa. Tarkastusten aloittamista ja seuraamusmaksujen määräämistä täytyy lykätä, sillä yritysten valmistautumisaika on liian lyhyt soveltamisohjeiden puutteen ja tietojärjestelmäviivästysten vuoksi.

Valvonta ja tarkastukset (4-13 §)

Alkuvaiheessa valvontaviranomaisen toiminnan painopisteen tulee olla ohjauksessa, koulutuksessa ja neuvonnassa. Tarkastusten aloittamista ja seuraamusmaksujen määräämistä täytyy lykätä, sillä yritysten valmistautumisaika on liian lyhyt soveltamisohjeiden puutteen ja tietojärjestelmäviivästysten vuoksi.

Perustellut huolenaiheet (14 §)

-

Hallinnolliset seuraamukset (15-19 §)

-

Rikkomusmaksu ja hallinnollinen seuraamusmaksu (20-24 §)

-

Määräaikainen sulkeminen hankintojen ja julkisen rahoituksen ulkopuolelle (25 §)

-

Erinäiset säännökset ja voimaantulo (26-31 §)

-

Esityksen vaikutukset (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)

Asetuksen veloitteet kohdistuvat eri kokoiisiin yrityksiin, myös pk- ja mikroyrityksiin. Vaikutuksia yrityksille on kuitenkin vaikea arvioida epäselvän asetuksen ja komission tulkintaohjeistuksen puuttuessa. On kuitenkin selvää, että kirjakaupoille aiheutuu hallinnollista taakkaa tietojärjestelmien perustamisesta sekä tietojen keräämisestä ja ylläpidosta Traces-järjestelmässä. Järjestelmän tekniset yksityiskohdat ovat viivästyneet, mikä lisää kustannuksia erityisesti pienille yrityksille. Tiukka aikataulu vaatii viranomaisilta erityishuomiota tiedotukseen ja neuvontaan.

Soveltamisohjeet ja tekniset yksityiskohdat ovat puutteellisia soveltamisen alkamisen ajankohtaan nähden. Traces-tietojärjestelmä on viivästynyt ja käyttöönotto on yritysten kannalta auttamatta myöhässä. Yrityksillä ei jää riittävästi aikaa valmistautua. Sen vuoksi valvovan viranomaisen toiminnan tulee keskittyä alkuvaiheessa neuvontaan, ohjeistukseen ja kouluttamiseen.

Esimerkiksi tuote-erän määrittely ja tulkinta ovat avainasemassa hallinnollisen taakan ja kustannusten kannalta. Jotta DD-vakuutusten määrä pysyy kohtuullisena, tulee tuote-erä määritellä järkevästi ja selkeästi.

Kirjakauppaliitto katsoo, että seuraamukset tulee kohdistaa toimijaan, jolla on velvollisuus toteuttaa toimet. Jos jakelija ei ole veloitettu keräämään tietoja, järjestämään ja säilyttämään niitä, vaan ainoastaan vastaanottaa toimitusketjussa edelliseltä toimijalta viite- ja referenssinumeron EUDR Traces-järjestelmästä, jakelijaa ei voi rangaista. Lisäksi kirjakaupoille on olennaista, ettei omaa DD-vakuutusta tarvitse lainkaan antaa tuotteista, jotka on valmistettu kokonaan sellaisista tuotteista, joissa on jo aiemmin noudatettu asianmukaista huolellisuutta ja annettu DD-vakuutus (4 artikla, kohta 8). Kaikkia päällekkäisiä vakuutuksia ja muita veloitteita tulee soveltamisessa välttää.

Veloitteiden valvonnan ja seuraamusten soveltamisen tulee tapahtua niin, etteivät ne vaaranna kirjakauppojen elinvoimaa ja selviytymistä vaativassa toimintaympäristössä. Lisääntyvä hallinnollinen taakka sekä kasvavat järjestelmätarpeet ovat merkittävä kustannuserä liikevaihtoon suhteutettuna.

Kirjojen saatavuuden heikentyminen ja kirjakauppaverkoston harventuminen entisestään siksi, että yritysten hallinnollinen taakka kasvaa liian suureksi, ei voi olla lopputuloksena maassa, jossa lukutaito hiipuu ja osaamisongelmat kasvavat.

Viivästynyt Traces-järjestelmä avautuu loppusyksystä. Tämä ei jätä yrityksille riittävästi aikaa valmistautua. Sen vuoksi korostamme vahvasti, että alkuvaiheessa viranomaisten tulisi keskittyä ohjeiden antamiseen, kouluttamiseen ja neuvontaan. Yrityksille tarvitaan aikaa tietojärjestelmien sopeuttamiseen ja valvonnan tulisi pitkään olla ohjaavaa ja ohjeita tulkitsevaa.

Muita huomioita

Kirjakauppaliitto kannattaa asetuksen tavoitteita kestävästä ja metsäkatovapaista hankinta- ja toimitusketjuista. Hallinnollisen taakan ja kustannusten minimoimiseksi kannatamme esityksen lähtökohtaa pidättäytyä ehdottamasta asetuksen edellyttämän vähimmäistason ylittävää sääntelyä.

Karlsson Laura
Kirjakauppaliitto